

عنوان: بررسی تطبیقی و ارزیابی عملیاتی طرح مدارس دوستدار دوچرخه در شهر تهران

شناسنامه مطالعه

تاریخ شروع: 98/9/27

تاریخ پایان: مهرماه ۹۹

کارفرما: مرکز مطالعات و برنامه‌ریزی شهر تهران

مدیریت پژوهشی: مدیریت حمل و نقل و ترافیک

بهره‌بردار: واحد توسعه سیستم‌های حمل و نقل پاک سازمان حمل و نقل و ترافیک شهرداری تهران

ناظر: مدیریت حمل و نقل و ترافیک

مجری: دکتر نوید سعیدی رضوانی

کمیته پژوهشی حمل و نقل و ترافیک

حوزه‌های مأموریتی مرتبط (کمیته پژوهشی):

الف) مقدمه و بیان مسئله:

رشد روزافزون شهرها و افزایش اثرات مخرب ناشی از استفاده از حمل و نقل موتوری، اهمیت و ضرورت پرداختن به برنامه ریزی مبتنی بر حمل و نقل غیرموتوری را روشن می‌سازد. استفاده از دوچرخه، یکی از مهم ترین اجزای یک برنامه ریزی حمل و نقل می باشد. با توجه به این که شهرداری تهران به دنبال توسعه دوچرخه سواری در کشور برای کاهش آلودگی هوا و رفع بخشی از معضل ترافیک می باشد و نیز با عنایت به شیب شمالی جنوبی تهران ، ازدحام جمعیت و ترافیک سنگین و آلودگی هوا متأسفانه طرح های معدودی در زمینه ایجاد خطوط دوچرخه سواری ، واگذاری دوچرخه های اشتراکی و تشکیل انجمن های دوچرخه سواری ، ممنوعیت حرکت خودروها و ... انجام شده که نتیجه قابل توجهی در بر نداشته است. از سوی دیگر بر اساس اطلاعات موجود بیش از یک میلیون و ۱۰۰ هزار دانش آموز در مقاطع مختلف تحصیلی در سال ۹۹-۹۸ ثبت نام شد که حدود ۴۵ هزار نفر نسبت به سال گذشته افزایش داشته است و این تعداد پتانسیل خوبی برای توسعه طرح های دوچرخه سواری دانش آموزی فراهم می کرده. این امر باعث شد که با بکار گیری و استفاده از دوچرخه های مستهلک و مازادی که در انبارهای شهر متروک مانده بود با اندکی هزینه (کمتر از ۵٪ قیمت دوچرخه) نسبت به عیب یابی و بازسازی اساسی دوچرخه ها اقدام گردد و به رایگان در خدمت دانش آموزان قرار گیرد " این دوچرخه ها تا پایان مقطع تحصیلی در دست دانش آموزان بود و پس از آن به مدرسه برگردانده شد. این طرح موجب ترویج فرهنگ دوچرخه سواری، کاهش بار ترافیکی معابر، کاهش آلودگی هوا، ارتقا سلامت جسمانی و روانی دانش آموزان، ایجاد شادابی و نشاط در جامعه به واسطه مشاهده تردد روزانه دانش آموزان با لباس و دوچرخه ای متحد الشکل، ارتقا حسن مسئولیت پذیری و مشارکت شده است. لازم به ذکر است بنا به درخواست دبیرستان های ابوریحان بیرونی و سلمان فارسی با توجه به موقعیت مطلوب ، همکاری مناسب مدیریت مدرسه و امکانات موجود (از قبیل مسیر تردد یکپارچه ، دوربین های کنترلی ، فضای مناسب پارک دوچرخه ها و ...) این مدرسه ها به عنوان پایلوت طرح انتخاب شدند.

ب) روش شناسی:

در این طرح از روش های اسنادی، مشاهده و برداشت میدانی، پیمایش (شامل تکمیل پرسشنامه و مصاحبه های تخصصی استفاده شده است و آزمودنی ها شامل دانش آموزانی که در طرح شرکت کرده یا نکرده اند، اولیا، معلمان و مدیران مدرسه بودند. لازم به ذکر است که برای طرح پرسشنامه های چهار گانه ابتدا ابعاد، معیارها و شاخص های مرتبط بر اساس مطالعات نظری و بازدید اولیه استخراج و پرسشنامه ها بر این اساس طرح گردید

ج) یافته های پژوهشی:

با توجه به گزیده پرسشنامه ها ، حدود ۷۰٪ دانش آموزان تمایل به استفاده از دوچرخه در رفت و آمد به مدرسه را پیدا کرده اند و در مورد موافقت با ادامه این طرح نیز از دانش آموزان سوال شد که در نتیجه حدود ۶۴٪ از بهره برداران موافقت زیاد و خیلی زیاد ابراز نمودند که باز هم نشانگر موفقیت طرح است. در مجموع آثار مثبت طرح فراتر از کاستی های آن بوده اما کم توجهی نسبت به مدارس دخترانه به دلیل عرف موجود ، فرسودگی دوچرخه ها و کمبود برنامه های آموزش دوچرخه سواری از جمله کاستی های طرح می باشد.

(د نتیجه گیری و پیشنهادات:

۱- تداوم و گسترش مدارس دوستدار دوچرخه در مناطق دیگر

۲- هماهنگی با سازمان های نظیر پلیس راهور، سایر قسمت های نیروی انتظامی، بسیج، شوراباری، سازمان های مردم نهاد ، فدراسیون های و سایر ادارات مرتبط

۳- ارائه خدماتی نظیر بیمه دوچرخه سواران، در اختیار قرار دادن کلاه ایمنی، زانو بند و استفاده از آنها و ارائه خدمات تعمیراتی برای تعمیر احتمالی دوچرخه ها

۴- برگزاری همایش ها، سمینارها، رویداد ها و ارائه تجربه در سطوح ملی و بین المللی

۵- توزیع دوچرخه بین معلمان و مدیران و برگزاری مسابقاتی بین دانش آموزان

۶- در خصوص مدارس دخترانه توصیه می شود فعالیت های دوچرخه سواری در زنگ ورزش متمرکز گردد و در پارک های بانوان با برنامه ریزی جمعی تداوم یابد تا تغییر عرف جامعه

۷- احداث یک مرکز تخصصی مشاوره در خصوص توسعه ی مدارس دوستدار دوچرخه در معاونت ترافیک شهرداری

۸- ایجاد باشگاه محلی دوچرخه سواری و حرکت به سمت محله های دوستدار دوچرخه با همکاری شوراباری ها

واژه های کلیدی: ۴ تا ۸ کلمه

دوچرخه	مدارس دوستدار دوچرخه	حمل و نقل پایدار	منطقه ۱۷ شهرداری تهران
راهکاری بهبود و توسعه			